

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

ESF projekts "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" (Nr.7.3.1.0/16/I/001)

Bērnu un pusaudžu nodarbināšanas normatīvais regulējums (vispārējās darba tiesiskās attiecības)

Dace Jakimova
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte

Kas ir “bērns” darba tiesību izpratnē?

- ✓ Bērns Darba likuma (DL) izpratnē ir persona:
 - 1) kura ir jaunāka par 15 gadiem
 - 2) kura līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai turpina iegūt pamatizglītību
- ✓ Aizliegts pastāvīgā darbā nodarbināt bērnus!

(DL 37.(1))

Bērnu VAR nodarbināt:

- izņēmuma gadījumā
- viens no vecākiem (aizbildnis) devis rakstveida piekrišanu
- no mācībām brīvajā laikā
- vieglā, drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai nekaitīgā darbā
- nodarbināšana nedrīkst kavēt izglītošanos
- Ministru kabineta noteiktos darbos, kuros atļauts nodarbināt bērnus vecumā no 13 gadiem

(DL 37.(2))

Bērns vecumā no 15 gadiem, kurš turpina iegūt pamatizglītību

Ir attiecināmi sekojoši noteikumi par pusaudžu nodarbināšanu:

- aizliegts nodarbināt darbos īpašos apstākļos, kas saistīti ar paaugstinātu risku viņu drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai
- aizliegts nodarbināt Ministru kabineta noteiktajos darbos, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus

(DL 37.(2,4))

Kas ir “pusaudzis” darba tiesību izpratnē?

- ✓ persona vecumā no 15 līdz 18 gadiem, kura nav uzskatāma par bērnu :
 - 1) kura ir vecāka par 15 gadiem
 - 2) kura ir ieguvusi pamatizglītību
- ✓ aizliegts nodarbināt darbos īpašos apstākļos, kas saistīti ar paaugstinātu risku viņu drošībai, veselībai, tikumībai un attīstībai
- ✓ aizliegts nodarbināt Ministru kabineta noteiktajos darbos, kuros aizliegts nodarbināt pusaudžus

(DL 37.(4))

Papildus nosacījumi

- Darba devējam ir pienākums pirms darba līguma noslēgšanas **informēt** vienu no bērna vai pusaudža vecākiem (aizbildni) par darba vides riska novērtējumu un darba aizsardzības pasākumiem attiecīgajā darba vietā
- Personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, pieņem darbā **tikai pēc iepriekšējas** medicīniskās apskates, un tām līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai **ik gadu** jāveic obligātā medicīniskā apskate

(DL 37.(5,6))

Darba laiks personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem

- ✓ Tiek noteikta 5 dienu darba nedēļa
- ✓ Bērņus, kuri sasnieguši 13 gadu vecumu, nedrīkst nodarbināt:
 - 1) ilgāk par 2 stundām dienā un vairāk par 10 stundām nedēļā, ja darbs tiek veikts mācību gada laikā
 - 2) ilgāk par 4 stundām dienā un vairāk par 20 stundām nedēļā, ja darbs tiek veikts laikā, kad izglītības iestādē ir brīvlaiks, bet, ja bērns jau sasniedzis 15 gadu vecumu, — ne ilgāk par septiņām stundām dienā un ne vairāk par 35 stundām nedēļā
- ✓ Pusaudžus nedrīkst nodarbināt ilgāk par 7 stundām dienā un vairāk par 35 stundām nedēļā

(DL 132.)

Darba laiks personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem

- Ja personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, papildus darbam turpina iegūt pamatizglītību, vidējo izglītību vai profesionālo izglītību, **mācībās un darbā pavadītais laiks saskaitāms kopā** un nedrīkst pārsniegt 7 stundas dienā un 35 stundas nedēļā
- Ja personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem, tiek nodarbinātas **pie vairākiem darba devējiem, darba laiks summējams**

(DL 132.)

Darba laiks personām, kuras ir jaunākas par 18 gadiem

- ✓ Pusaudžiem ir tiesības uz pārtraukumu darbā, ja viņu darba laiks ir ilgāks par 4,5 stundām
- ✓ Ja iespējams, pusaudzīm pārtraukumu piešķir, kad nostrādāta puse no viņam nolīgtā dienas darba laika (DL 145.)
- ✓ Aizliegts nodarbināt virsstundu darbā personas, kas ir jaunākas par 18 gadiem (DL 136.(6))
- ✓ Aizliegts nodarbināt nakts laikā personas, kuras ir jaunākas par 18 gadiem (DL 138.(6))
- ✓ Attiecībā uz bērniem nakts laiks DL izpratnē ir laikposms no pulksten 20 līdz 6 (DL 138.(1))
- ✓ Aizliegts nodarbināt nedēļas atpūtas laikā ((DL 143.(5))
- ✓ Diennakts atpūtas ilgums bērniem 24 stundu periodā nedrīkst būt īsāks par 14 stundām pēc kārtas ((DL 142.(2))

Papildus nodarbināšanas nosacījumi

Personu, kura ir jaunāka par 18 gadiem, var nosūtīt komandējumā vai darba braucienā, ja viens no vecākiem (aizbildnis) devis rakstveida piekrišanu (DL 53.(2))

Ikgadējais apmaksātais atvaļinājums, personām jaunākām par 18 gadiem

- ✓ piešķir vienu mēnesi ilgu ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu
- ✓ nav pieļaujams pārceļt atvaļinājuma daļu uz nākamo gadu
- ✓ atvaļinājums piešķirams vasarā vai pēc vēlēšanās jebkurā citā laikā
- ✓ ja turpina iegūt izglītību, ikgadējais apmaksātais atvaļinājums piešķirams, pēc iespējas saskaņojot to ar brīvlaiku izglītības iestādē

(DL 150.(5))

Trešo personu pieprasījums un neatbilstība likuma prasībām

- ✓ Vecāki (aizbildņi) vai Valsts darba inspekcija var rakstveidā pieprasīt darba tiesisko attiecību izbeigšanu ar personu, kura ir jaunāka par 18 gadiem, ja tā veic tādu darbu, kas apdraud šīs personas drošību, veselību vai tikumību vai negatīvi ietekmē tās attīstību un izglītību
- ✓ Darba devējam pēc pieprasījuma saņemšanas ir pienākums ne vēlāk kā 5 dienu laikā izbeigt darba tiesiskās attiecības ar darbinieku un izmaksāt viņam atlīdzību — ne mazāku kā viena mēneša vidējās izpeļņas apmērā

(DL 115.(1,2))